

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУН, КЫЗЫЛ ХООРАА КОМИТЕДИНИН БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫН ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

1952
сентябрь
20
СУББОТА
№ 185 (2615)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

Бо хүн партиянын IV область конференциясы ажытынар.

Конференциянын делегаттарына изиг байыр

ОБЛАСТЫН IV ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

Областын IV партия конференциясы бо хүн бодууну ажылы эгелээр. Конференцияны областк партия организациянын отчеттуг үеде чорудуп келген ажылы түдөп көөр болгаш областк социалистик чарытгалын доозарынын таласы-биле Тыванын большевиктеринин чаа сорулгаларын айтыр.

Областын IV партия конференциясы болза, коммунизм тургузушкуну дээш демиселдин төөгүлүг чаа тылселгелеринин үезинде, бистиң алдарлы коммунист партияныктын ам улвас болур XIX съездинин ажыл-тичи белеткедин үезинде болуп эртип турар. Бо чылдың октябрь 5-те ВКП(б)-нин элчегин XIX съездин чыыр дугайында дынадык болза, бүгү совет улустун улуг сонургалын болдурган. Оон-биле кады партиянын XIX съездининге материалдарын парлагга үндүргени бистин чуртувуска коммунистг инитиледил тургузарынын улуг перспективаларын ажыткан.

Беш дугаар беш чыл планы социализмин амдыралчы улуг күжүн, ажыл-агыйнын социалистик системанын капиталистг системеден артык чоруун бүгү делегейге база катап көргүзөр. Коммунистг тургузушкунун сорулгаларын боттандырар таласы-биле Совет Эвилелинин чедишкннерин республика, край, область, район бурзунуң чыңып, бистин аныак Совет Тыва областынын чектелишкннеринин чыңып көрүп болур.

ВКП(б) Төп Комитединин хүн-бүгү дузламчызын ачында областк партия организациясы бодунун ажылында улуг чедишкннерлиг болган. Областа социалистик улуг чарытгалар болган. Ажыл-агыйн коллективтин-биле чорударынын артык чоруун билген күш-ажылчы араттарың 86 хуузу колхозтарда катышкаш, чаа, колхозчу амдыралды дүрген темпиги хөгжүдүп турарлар. Мурнакчы техника-биле хандыртыган МТС-тер тургустунган. Аңаа үндөзүлөш, тарылга шөлдер калбарган, тарылганын дүжүдү улам бедээ.

Областын ажыл-агыйнын кол адыры— мал ажылы чедишкннерин хөгжөз. Оон керечизи нинтинин мал ажылын хөгжүдеринин үш чыл планын чедишкннерин күөсетингени болур. Улетпүрге болгаш транспортка партияни удуртулга экижээ. Совет чазактын болгаш коммунистг партиянын улуг дузламчыларынын ачында араттары сууржун чурттагала шилчидери чедишкннерин боттанып турар.

Экономикада социалистик улуг чарытгалар-биле кады культура хөгжүлдөз чектелген. Тыванын улуг өөредилгенин партиянын болгаш совет чазактын сагыш салышкынары онза улуг. Областын улус өөредилгенине чыл бүрдө 64 миллион рублди азы областк бюджетинин 50 хууздан хөйүн берип турарындан ол көстүр. Чүлө бо өөредилге чылдында 7,5 муң өөреникчлерин күрүнө хандыртылганын килрген. Кызылда бирги дээди өөредилге чери— башкы институту бо чылын ажытынга, улус өөредилгенин тускай эртемниглерин белеткеп эгелээ.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Заволжьемде суггарылга тудугларына кадрлар

КУИЫШЕВ. Куйбышев областк өөредилге черлери Заволжьемде суггарылга системанын тудуунга ажилдаар кадрларын белеткээрине дуздал турар.

Екатеринотун районнар аразынын механизация школасы 32 экзава-торжуларын белеткен үндүргөн. Куйбышев болгаш Чкалов областарнын баштайгы чеди суггарылга системаларынын тудушкуну калбарган. «Средневолгодстройин» тудуг участтугунче оларны чорудулган. Сергиевск механизация школасы Заволжьемде ховуларынга телевиденин чилел ажылын чорудуп турар «Гипроводхозка» ажилдаар үттеки ажил кыдыр 30 мастерлерин белеткеп үндүргөн. Кутулукскийн чед

айтырыларынын таласы-биле ВКП(б) Төп Комитединин доктаалын боттандырбышаан, партия эге организациялары болза, кадрларын марксисчи-ленинчи өөредилгезинге, пропагандист кадрларын шилчезинге болгаш кижиздилгезинге улуг кичээгенин салып турарлар. Чурттакчы чошун ортузунга лекция пропагандасы болгаш агитас-массалыг ажил элээн экижээ.

Ынчалза-даа, бистиң партиямыс ажилда бар чедишкннерге байырлап тайбызыраар болгаш оожургаар чорукка удур демисежирин бистерден негеп турар. Бисте чедир, эки кылдымаан ажилдаар ам-даа хөй. Партия ажылында, ажыл-агый, культуру тургузушкунуңда четпестер бар. Ол четпестер бистин областын социалистик чарытгалын дүргедедир дээш бурнгаар шимчешкннге шаптыктыг болуп турары тодаргай. Улетпүрүн чамдык бугурулгелери ам-даа кошкак ажилдап, күрүнө планнарын күөсөтпейн, чавыс шынарлыг продукцияны үндүрүп турарлар. Тудуунун темпизи оожум. Механизация болгаш күш-ажылды мурнакчы методу кошкак ажылгатып турар, хөй-хөй бугурулгелерде күш-ажылды сагылга-чуруму кошкак тургустунган.

Көдээ ажил-агыйга удуртулгада база улуг четпестер бар. Агротехникалык чурумнарын сагывас фактылар узуткатынмаан, чер ажылынын сизин элчештирп тарыыр системанын шилчиге оожум боттанып турар. Көдээ ажил-агый артелинин Уставын сагыбайн турар фактылар хөй. Колхозтарны органисас, ажил-агый таласы-биле быжыглаар дээш демисел кошкак. Мал ажылында четпестер уламчылавышаан, колхозчуларын сууржун амдыралче шилчилгези оожум чоруп турар.

Партияни-органисастыг ажил негелденин чогуур деңгелинге ам-даа четпейн турар. Кадрларын шилчезинде, кижиздилгезинде улуг четпестер бар. Идеолоттуг айтырыглар таласы-биле ВКП(б) Т-ның доктаалынын күөсөлденин областк партия организациялары ам-даа ыракта четпес органисастаан. Политиктиг агитациянын калбарышкыны болгаш денели, лекция пропагандасы, көскү агитация областк партия организациянын муринда турар сорулгалардан чыдып каап турар. Тес-Хем, Бай-Тайга, Бии-Хем районнарын партия организациялары партия чырышкынын кошкак удуртуп келгенер.

Областын партия организациянын ажылында бар четпестер болза, партия органнарынын иштиги ажылынын ам-даа эде тургустунмаанын биле тайылбырлатынар. Ажил-агый, совет органнарынын ажылын колгаарлар практика удуртулгада ам-даа узуткатынмаан. Партия организациялары партия, совет болгаш ажил-агый организацияларынын ам-даа шуптузунга шүтүмүлделин болгаш бот-шүтүмүлделин калбарышкынын чедип албач.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

Областын партия организациянын муринда улуг болгаш хары-салгалыг сорулгалар туруп турар. Областын партия организациясы болза, ажылчы чоннары коммунистг мерелге кижизитишкан, коммунизм тургузушкуну дээш демиселге оларны мобилизастап, бодунуң хүрээленин ВКП(б)-нин Төп Комитедин долгангыр улем сыйры катыштырар. Ленин— Сталиннин партиянын тугун бедик тудар, чедишкннерден чедишкннерге бурнгаар барып шыдаар.

ВКП(б) XIX съездинге алдар кылдыр алган хүлээлгелерин совет улус күөседип турар

Караганданын дагжыларынын чедишкннери

КАРАГАНДА. Партиянын XIX съездинге ВКП(б) Т-ның материалдарын Караганданын дагжылары канчаар-даа аажок сонургал-биле өөренип турар. Шахталарнын болгаш разрезтерин коллективтери бедиктен хүлээлгелерин ап, оларны күөседирин идекпейли-биле чедип ап турар.

№ 1 болгаш № 106 Горький атыг мурнакчы шахталарнын дагжылары ам бо хүннерде кокстуг көмүрнү октябрьнын үлүүнге берип турар. Караганданын № 1 оочун шахтазынын коллективин сентябрь 5-те пландан ажырган хөмүр даш сөөрткөн эшелонну чорудулган.

№ 1—2 разрезтерин дагжылары съезди мурунун элчезинин хүннеринде пландан ажыр оттулар чүлдү бээрин хүлээнген. СССР-нин хөмүр үлетпүрүнүн Министертөвүнүн болгаш ВЦСПС-тин шилчир Кызыл тугун ол дагжыларда дөрт кварталда улаштыр тывыскаан. Ол разрезтин хуузунда сөдунда пландан ажырган он-он эшелон хөмүр камнап алышкынын 350 муң ажыг рубль бар болуп турар. Партиянын XIX съездинге уткуштур продукциянын бот-өртөөн чингедиринин сөдү-биле 150 муң рублди камнап алырын олар хүлээнгенер. Разрезтин коллективин сентябрь 5-те хөмүр тывыжынын тос айынын программанын доозулган. (СЭТА).

Хоочун Шах-Сенемнин чанында суг чедип келген

ТАХИА-ТАШ. Кара-Кумнун кургач черинин элчининин «ортузунда шаандагы шивээ Шах-Сенемнин ханызы бедик берген турар. Чүс-чүс чылдар мурунда ол черин суу чок апарган болгаш ол суурну элэин хөмө алы берген.

Ам Шах-Сенемде амдырал база катап эгелээ. Шаандагы шивезин ханазынын чаны-биле Кол Туркмен каналдын уну эрттер. Улуг суг оруунун суг бедирлеринин бирээзи маңаа тургустунар. Улуг тудуг ажылын эгелээрине белеткел ажилдар дүргөн чоруп турар. Боже «Средазгидростройин» чаа тудуг кылар черже күчүлүг техниканы экепеп турар болгаш бирги чергенин дерилгелери кээп турар.

Кол Туркмен каналды тудуп тургузарынын дугайында СССР-нин Министрлер Нөвүлэтинин доктаалын парлап үндүргенинде Бээр ийи чыл болган оюнда суг бедиринин тудугулары сугну алган. Ол суг Шах-Сенемге шаандакы суггарылыг эки удуртулганын түнелин-келген.

Тудугуларын кургач черде суур өзүп турар. Мында ажилдап турар хөй-хөй механикаторлар, дашчылар, башкарыкчылар чаагайжыды тургустунган бажынарже көжүп киргенер. (СЭТА).

Шалыпчы ээлчегин баштайгы хүнү

Аски-Барлыкта «Ленин оруу» колхоз күрүнөге тараа дужаар планын Барыын-Хемчик районда мурнап күөсеткен. Ол болза, тараажыларнын чангыс эп-сеткилдиг кызыкма ажылынын болгаш колхозтуң даргазы эш Түм-оол база парторганиза-ция секретари эш Сюр-оол оларнын эки удуртулганын түнелинде боттанган.

Партиянын XIX съездинин директиваларын колхозтун бригадалар айы-биле 6 кезек черге танышкан. Анаа тараажылар чаа, улам бедиктен хүлээлгелерин ап, ылангыя дүжүттү кыска үеде чидир чок алырын демселеп турганар.

Шалыпчы ээлчеге шилчезинин баштайгы хүнү сентябрьн 4-те хову бригадасын чаа немешкен күштер-биле кады 140 ажыг кижил ажилдап кирген. Ол хүн эш Чанзаанын удурткан бөлү 3 ганын тараанын хол кадымы-биле кезип сполтавышаан, 5 га шөлден 9 муң снопту баглааннар. Олардан эш Балганын звенуу база-ла хожудавайн, харын чамдык тала-биле ажыр ажилдааннар.

Колхозтун хову бригадасы ол хүн нинитизи-биле 28.507 снопту баглавышаан, хол кадымы-биле 8,8 ганын тараанын кескенер. (СЭТА).

Коммунизмнин улуг тудугларынын кижилери

Коммунизмнин улуг тудугларынын баштайгысы Волга-Дон каналдын тудушкунунга шыларал үнген кижилери.

Чурукта: Цимлянский ГЭС-тин монтаж таласы-биле улуг инженер Вадим Чирков (солагай таласында) болгаш инженер Валентина Клущина.

Чуруу Л. Портернин.

СЭТА-нын прессклещизи.

Бир суурауц интеллигенциясы

ОЛЬШАНА (Харьков область). Сталин аттыг колхозтун бригадаларын бирээзинге бир дугаар ортумак школанын башкысы агитатор Зацепта беш дугаар беш чыл планын таласы-биле ВКП(б)-нин XIX съездинин директиваларынын төлөвилелинин дугайында беседаны чоруткан. Ол бодунуң чугаазына ол черин амдыралчынын дык хөй чижектерин, ылангыя сталинчы беш чыл планнарын чылдарын дүргүзүндө төрөөн суурну культурун өзүлдөзүн кирип чугаалаан.

Ам Ольшанада 150 ажыг көдээ интеллигенция санатынын турар. Ортумак, долу эвес ортумак школарда болгаш үш эге школаларда колхозчуларнын урууларын 80 башкылар өөредип турар. 6 салбырлар-

дыг, рентген кабинеттиг эмнеделгечеринде 20 эмчилер ажилдап турар. Колхозтарда дык хөй агрономнар, зоотехниктер болгаш көдээ ажил агыйнын дээди болгаш ортумак эртемниг өскөдаа тускай эртемниглерин ажилдап турар. Ам 400 ажыг аныак олышаначылар чурттуу институттарында болгаш техникумнарында өөренип турарлар.

Чонун ортузунга агитас-массалыг улуг ажилдарын көдээ интеллигенция чорудуп турар 30 ажыг башкылар, эмчилер, агрономнар болгаш зоотехниктер лекторий кечигуннери. Бо чылын язы-бүрү темаларды 300 ажыг лекцияларын болгаш илеткелдерин номчачан.

(СЭТА)

Кызыма күш-ажылдын түнелинде

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районнун ажылчы чоннары Сталин башкы чоруткан чагазын боттандырбышаан, күрүнөге тараа дужаарын планын хуусаазынын бетинде, сентябрь 15-те 119,1 хуу күөсеткен. МТС-тин ажылдаанынга натура төлевиринге тараа дужаагазы үргүлчүлөп турар.

Кызыл-Чыраада Сталин аттыг колхоз (даргазы эш Борбак-оол, парт-организация секретари эш Сарыг-Тоолай) күрүнө мурунуга хүлээлгенин МТС-тин ажилдаанынга натура төлевирин-биле катый сентябрь 13-те районда мурнап күөсеткен. Ол колхозтун тараажылары дүжүт алышкынын сентябрь 15-те бурун доозуп, бастырынган 103 ганын тараазындан 2050 центнерни азы га бүрүзүндө 19 центнер ортумак дүжүттү ап турар. Олар үрезин учас-

тогундан 120 центнер кызылтасты база арытлап урганнар.

Партиянын XIX съездинге уткуштур, областк IV партконференциясынга бедик болдурган тараажыларнын ындыг күш-ажылчы көдүрүлүшкүнү районнун кайы-даа колхозтарында калбарып турар. Калинин аттыг колхоз сентябрь 15-те күрүнө-биле бурун санашкан, дүжүт ажаап алышкынын база дооскан.

Колхозтарын дүжүт алышкынынга Самагалдай МТС-тин механизаторлары база-ла кызыкма чүткүлдүг ажилдап турар. Кывар чүлдү камнап албышаан, Сталин аттыг колхозка комбайнер эш Коженин колхозтарында 86 ганын дүжүдүн чидирг чокка ажаап алган. Аныак комбайнер эш Самбуу боду-чорую комбайн-биле Калинин аттыг колхозтун 85 га шөлүндө 1280 центнери ажаап алган.

Алган хүлээлгелерин чедишкннин күөседип турарлар

Кызылдын авторотазынын чолочылары, септекчи ажилчылары, албан хаакычтары болгаш инженер-техниктиг ажилдакчылары партиянын XIX съездинге чедишкннин ужуражыр дээш политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрүлүшкүнү-биле ажилдап турарлар.

Чүс сөөртүлгезинин чыл планын хуусаа бетинде долдур болгаш ажыр күөседир дээш социалистик чарыш чолочылар болгаш септекчи ажилчыларнын ортузунда күш-түү-биле калбарган. Ол чарышта чаа дүжүттүн тараазын дужаалага черлеринге чедирери, автопарктын ажылы ажыктыг болдулары, ажилды бүдүрүкчүлүгү бедилери дээш демисел онза көрдүнүп турар.

Ийи чүс муңчу чолочы Юрий Эозин чылдык бүдүрүлге программанын 122 хуу кылдыр ажыр күөсеткен. Ол ам 1953 чылдын бүдүрүлге программанын күөседип ажилдап турар. Кывар чүлдү 700 литрин камнап алган. Ам элээн хөй чолочылар эш Эозиннин аргазы-биле ажилдап турарлар.

Машиналарнын кузовтарын болгаш кабиналарын кылып турар септекчи ажилчын чазаныкчы эш Тимохин ажилдап алырын улуг-нормазын 220 хуу күөседип турар, ол чылдын чартындан солгаар 1953 чылдын улуг-хуузу күөседип ажилдап турар.

Сентябрьн баштайгы беш хоноунда чолочылар эштер Помнинов, Кондрашов, Соколов, Морозов, Корнев олар эч бедик бүдүрүкчүлүг ажилдааннар. Олар колхозтарнын шанынардан 385 тонна тараанын сөөртүп үндүрер планын тургаш 590 тоннаын сөөртүп үндүргенер. Ол чолочылар хүнде 200—250 километри эртип, үлүг-нормазын ыракта ажыр күөседип, хүнде шаңнар-биле аразына беш удаа чедип 350 тонна чедир тарааны сөөртүп эккеп турганнар.

Коллектив ам чылдын бүдүрүлге программанын ноябрь 1-де күөседип дээш социалистик чарышты калбар-тып турар.

Механизаторларнын белээ

Партиянын XIX съездинге чедишкннин ужуражыр дээш социалистик чарыштын темпизи Улуг-Кем районда улам-на күштелип турар.

Дүжүт ажаап алышкынын таласы-биле Шагаан-Арыг МТС-ке организастанган эки шыннын ийи бригадалары бар. Оларын комбайнерлар Маковкин биле Кошба бригадирлер турарлар. «Сталинец» деп комбайнын агрегадазы хуу-бүрдө 20—25 га, а боду чорую комбайнын агрегадазы 12—15 га берин таразын кестирип турар. Комбайнер эш Бюрбио социалистик сүлээлгенин херек кырында үлөргүн күөседип келген. Ол ам үн-бүрүде «Сталинец-6» комбайн-биле 35 га чедир тарааны ажаап ап турар.

МТС-тин токарлары Стрелков, Златимиров олар станочвуларнын мурунда киргенер. Оларнын сайында ажил нормазын үргүлгү 110—150 хуу чедир күөседип турарлар.

Колхозчуларнын күш-ажылчы көдүрүлүшкүнү база күштелип, Тараа ажаап алышкынын чогуур үезинде чорудар дээш чарыштын киржикчилери көвүдөөн.

Оон ачызында күскү хову ажылынын темпизи дүргөдөп турар. Жданов аттыг колхоз күрүнөге тараа дужаар планын районда бир дугаар дооскан. Бо көдээ ажил-агый артелинин колхозчуларынын үлөргө-биле өске колхозтарда чарыштын чалгы калбарган.

Съездиге алдар кылдыр

Техниктиг минимум дээрге, совет автомобилдин эдилээр хуусаазын узатканын болур. Бистиң совет техникысы, ылангыя автомашиналар улам-на чаа-чаа хевирлер-биле четчелип турарынын харазы-биле машиналарны техника таласы-биле көөрү болгаш оон ажаалдазын кылары чолочы бурзунуң чугула сорулгасы болуп турар.

Чолочыларнын мергежилни бедидип, автомашиналарны камныг эдилээрин чедип алып сорулга-биле автотранспорт конторын чолочыларын техниктиг өөредилгезин организаастаан. Ол курсту чолочылар ажилдавышаан өөренип турарлар. Ол курсту эш Пудова башкылап турар. Чолочылар ол өөредилгеге улуг сонургал-биле кээп өөренип турарлар. Өөренип турарларын иштинден чолочылар эштер Пахаруков, Рыженков, Ячменов, Забродин, Кривенко олар эн идекпейлиг болуп турарлар.

Өөредилге эрткенинин түнелинде чолочы бурзуу ажылынын бүдүрүкчүлүгү бедилер болгаш оон шынар экижидер, база кывар чүлдүдерин хөй-биле камнап алырын агараларын билеп алыр. Өөренип турар чолочылар боттарынын чедишкннин өөредилгезин болгаш өөредилге сөөлүндө бүдүрүкчү ажилдарын партиянын ам ажытынар деп турар XIX съездинге алдар болдуруп турарлар.

Кызылдын харылзаачыларында

Партиянын XIX съездинге уткуштур алган бот-хүлээлгелерин Кызылдын харылзаа конторазынын коллективни ак-сеткилдиг боттандырып турар. Беш дугаар беш чылды баштайгы чылынын күрүнө планын харылзаачылар 102,6 хуу, ыначарга бо чылдын сес айларында сорулганын 104,8 хуу күөсеткен.

Төрөөн чуртунун мурунуга берге сөзүн ээлеп, онаашкан ажылыг ак-сеткилдиг мергежи турар харылзаачылар хөй. Почтачы эш Михайлова оулуга планын 136 хуу күөсеткен. Ол ышкаш почта тарадыкчызы эш Котаева хоорайн тургузууну конуч эки өөренип алга дүргөн онаалдага болгаш тарадыга бичин-даа саадла болдурбай турар.

Телеграммаларын шың хүлээлгелерин болгаш ону чогуур өүндө дамчыларынга мергежээр коммунист эш Лоптенкова, оулуга планын 115 хуу күөсеткен, комсомол эш Евграфова ышкаш ажил-иш ынакшыдыг харылзаачылар көвөдөп турар.

ВКП(б)-нің XIX съездинде материалдарны коммунистер танышкан

Облаққоском коллективінің партия эге...

ССРЭ-нің хөгжүлдеінің беш дугаар беш чыл...

Кызыл хоорайга болгаш районнарга саты-магастерінің санын көвүделері...

Улуг совет-кыдат найыралдың чаа тодаргай илерээшкіни

Сөөлү үенин дургузунда Москвага бир талазында...

Бистинь областың девискээрінде аржаан суглар хөй...

ВКП(б)-нің эскерткен Уставының төлевилелини дугайында партия организациязының секретары эи...

Совет албан черинде партия организациязының секретарына дымнатпас...

ның политиктиг билини бедандери, оларны практиктиг ажылга мергежидери...

Совет албан черлеринде партия организацияларының ролон бедир сорулган...

Төлевилелини дугайын чугаалажырынга партия организациязының бүгү коммунистери болгаш кандидаттары идекейлиг кирешкенер...

Бай-Тайга МТС-тиң дарганы Иргит Калдар-оол күскү хову ажыдарынын чепсек-херекселдерин эки септе белеткээн болгаш хун-бүрүнүн аар-саар септелгелерин шалыпкын септеп турар.

Агитпунктувунд органы — „Тен“

Барың-Хемчик районун Кызыл-Мажалыкта тараа хүлээп алырының пунктуу дүн-хүнүн ээлчээлде ажылдап турар...

Совет албан черинде партия организацияларының ролон бедир сорулган барымдалааш, оон секретарыларын партияның эвилдешкен республикаларының Төп Комитеттериндең...

директору эш Побырыкин бодунун 5 ажылдакчылары-биле кады арагаллап хүнээниңден, тараа кургалар «Кузбасс» деп машина ажылдаваан.

Совет албан черинде партия организациязының секретарына дымнатпас. Бо бейдал болза, чурум чок чоруктуң дугайын чугаалап турары тодаргай.

Колхозтуң баштайгы огороду

Сүт-Хөл районун Алдан-Маалыр сумузунда Калинин аттыг колхоз 1952 чылда агроном эш Дерягинниң дузаламчызы-биле ногаа культураларын болгаш картофельди 12 га черге тарып олурткан.

Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республикасының аразында тургустунган харылааларың эзугаар 1950 чылдың февраль 14-те Москвага Кыдат Чончунь демир оруктун дугайында дугуржулгага ат салдынганы белдингир болгай.

Совет Чонок болгаш Кыдат Улус Республикасының Чонок Кыдат Чанчунь демир оруктун дугайында дугуржулганы боттандыраар талазы-биле хемчеглерни чорударың кирген деп Кыдат Чанчунь демир орукту Кыдат Улус Республикасының чазанга шилчидер дугайында совет-кыдат диннадыга айтып турар.

Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республикасының аразында тургустунган харылааларың эзугаар 1950 чылдың февраль 14-те Москвага Кыдат Чончунь демир оруктун дугайында дугуржулгага ат салдынганы белдингир болгай.

Экин, Дон, — деп Волга мендилээн

Музыказы К. Массалитиновтуу. Сөзү А. Сальниковтуу. Оран-чуртун кежир-дургаар Орус хемнер агып чыткан.

Планын күүсеткен

Улуг-Хем районда «Кызыл туз» колхоз 1951—52 чылда малдың продуктулуг чоруну бедилеринин болгаш мал өстүреринин талазы-биле элээн хемчеглерин алган.

Совет албан черинде партия организациязының секретарына дымнатпас. Бо бейдал болза, чурум чок чоруктуң дугайын чугаалап турары тодаргай.

И. СУНДУЙ.

Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республикасының аразында тургустунган харылааларың эзугаар 1950 чылдың февраль 14-те Москвага Кыдат Чончунь демир оруктун дугайында дугуржулгага ат салдынганы белдингир болгай.

Сорттук үрезинер—тарааның дүжүттүүн бедидериниң шынчы чепсээ

Көдээ ажил-агый культураларынын эки, экине продуктулууг болгаш бедик шынарлыг үрезинери бедик болгаш турушту дүжүттүрү азырынга улуг уjur-дузалыг болуп турар. Чурттун байдалдарына эки таарышкан, шилтинген селекция үрезинер-биле база чурттук сорттары-биле тарыры болза, чер ажылынын сизен аралаштырар системанын кол чүүддеринин бирээни болур.

Хөрсүн-климаттыг болгаш экономнуг байдалдардан, ол шыкш агро-техниканын онза чүүддеринден хамаарышту яныз-бүрү зоналарга яныз-бүрү сорттар чугула. Чижээ, Кыдыкы Сонгу-чүккө соок чок кыска үенин, чайгы узун хүшеринин болгаш чавыс температураларын байдалыга быжар болгаш эки дүжүттүрү бээр аргалыг дүрген быжымчал сорттар негетинин турар. Биче харлыг хову районнарда хүзүн тарыры тараларнын сорттары болгаш соокка быжык, кыштагалашкынның таарымча чок байдалыга шыдажар аргалыг хөй чылда үнер сизгенер херек. Мангыс үнүш неперезин районнарда бир эвес аңаа удур быжык турушту сорту тарынас болза, база олар-биле демселдин агротехникти аргаларына хереглес болза, тарымал тооруктун эки дүжүдү алдынас.

Урезин айтырынын дугайында партияның болгаш чазактын хүн бүрүдеги сагыш салышкынын түнелинде делегейде эн-не дээр селекция үрезин ажилынын системасы бистин чуртта тургустунган. Селекци-дуржулгалыг 180 айдан албан черлери көдээ ажил-агый культураларынын чаз сорттарын өстүрүп үндүрүр талазы-биле ажилдап турар. Күрүнениң сорттар шенээр 1.260 участкалары экине турушту сорттарын шилип алып сортула-биле колхозтарын болгаш совхозтарын ховуларында хөй хөй сорттарын шенеп турар. Районнарның база шилдинек үрезин ажилынын 3.700 ажыг ажил-агыйлары колхозтарын болгаш совхозтарын үрезин участкаларына райончуткан эки сорттарын үрезинерин өстүрүп турар.

Бистин ада-чурт селекциязы ажилдын хемчөөлиниң болгаш методунун талазы-биле, бедик дүжүттүг болгаш бедик шынарлыг сорттарын тургузарынын талазы-биле капиталисттик чурттарын селекциядан дика ашкан. Мурнакчы ми-чуриниң теорияны удуртулга болдурбушаан, совет селекционерлер күзүн болгаш чазын тарыры кызыл-тастың бедик дүжүттүг хөй чаз сорттарын, тарымал тооруктун продуктулууг, бедик үстүг, база мангыс үнүшке удур турушту сорттарын, кукурузанын болгаш өске-даа культураларын дүжүттүг хайнак сорттарын көдээ ажил-агый бүдүрүлгезинге берген.

ССРЭ-нин бүгү зоналарынын аайы-биле 1952 чылда тараа культураларынын талазы-биле 797 сорттары, оон иштинде күзүн тарыры кызыл-тастың 127 сорттарын, чазын тарыры кызыл-тастың — 129, күзүн тарыры көктарааның — 47, чазын тарыры арбайның — 80, ристин — 29, кукурузаның — 61, чочак тарааның — 29 сорттарын райончуткан. Бо сорттарын кайызы-даа ону райончуткан зонага тус черин агаар-бойдузунуң таарымча чок байдалдарына эки, экине дүжүттүг болгаш турушту сорттар болур. Райончуткан сорттар болза, бедик продуктулуу-биле чергелештир даян кылырына болгаш хлеб быжырына таарымчалыг эки шынарлары-биле, кыска болгаш аарыларга удур турушту-биле, механик-застатынган ажаап алышыкына тааржыры-биле колдап турар.

Эргижирзэн сорттар чаз, райончуткан сорттар-биле дүрген солууду болза, тарааның дүжүттүүн бедидеринин болгаш көдээ ажил-агый продукциязынын нити чыдаларын көвүддеринин чугула чепсээ болур.

Чижээ, күзүн тарыры кызыл-тастың тарылгаларына чамдык чылдарда өргөтүлүшкү күштүгү-биле неперезин турган Сонгу Кавказка «Краснодарга» болгаш өске-даа сорттарын орунга Краснодардын селекция станциязы «Чаа украинка 83» деп сортту делгерсегей-биле райончуткан. Хлеб кылдыр быжыраар кончуг эки шынары-биле колдап турар ол сорт өргөтүлүшкүгө удур элзэн быжык турушту болгаш бир гектар тараага

дүжүттүн 2—4 центнер немелдезин берип турар. Күзүн тарыры кызыл-тастың чаз сортунун тарыла шөлу райончуткан чылында (1945 чылда) 98 гектар турганындан 1949 чылга чедир чартык миллион гектар чедир калбарган. Инчангаш, Краснодар крайнын колхозтары болгаш совхозтары «Чаа украинка 83» деп сортту непереткенден чылдыңна 9—10 миллион пуд кончуг эки шынарыг немелде тарааны элзэн каш чылдарын дургузунда ап турар. Чамдык колхозтар «Чаа украинка 83» деп сортту тарааш бир гектардан 50 центнер чедир тарааны ап турар.

Бүгү-эвилелдик Т. Д. Лысенко аттыг селекци-генетикти институтунун «Одесская 3» деп күзүн тарыры кызыл-тастың чаз сортун Украинанын муруну, муруну-чөөн талазында болгаш Ростов областа райончуткан «Гостианум 237» болгаш «Украинка» деп эрги сорттар дүжүттүүнүң талазы-биле «Одесская 3» деп сорттан гектар бүрүзүндө 2—4 центнер четпейн турар. Сугаттыг участкаларга «Одесская 3» деп сорттун дүжүдү бир гектардан 59,7 центнер чедип турган. Бо сорт кызыл-тастың үрезининин нити чыдалдынын тарыла шөлүндө 30—35 миллион пудтан эвээш эвес кылдыр бедидер аргааны райончуткан зоналарын колхозтарына болгаш совхозтарына берип турар. «Украинка» деп сортка бодаарга «Одесская 3» деп сорт кыска быжык турушту. Ол талазы-биле «Гостианум 237» деп сортту база алып турар. «Одесская 3» деп сорттун тарыла шөлу Ставрополь болгаш Краснодар крайларын кандаачал районларына, ол шыкш ону бо чызын бир дугаар райончуткан Сталинград областа элзэн калбарган турар ужурау.

Кызыл-тасты сонгу-чүккө неперезин-биле холбаштыр Новоуренский селекция станциязынын «Ульяновка» деп сорту онза уjur-дузалыг болуп турар. «Ульяновка» кыска быжык турушту, үрезин талазы-биле бедик продуктулууг болганы-биле далаң кылар болгаш хлеб быжыраар эки шынарлары болуп турар. Совет селекционеры бо кайгамчыктыг сорту дүжүттүүнүң талазы-биле шүглүп үнген болгаш колдуунда кара доурактыг эвес куржагыларын төп болгаш сонгу-чөөн областарында, Поволжьеде болгаш Сибирьде райончутунган. «Ульяновканың» тарылгаларын шөлдери калбартырыча онза кичээңгөй салыры чугула. Ол шыкш өргөтүлүшкүгө удур быжык турушту-биле шүглүп үнген. Белоцерковский селекция станциязынын күзүн тарыры кызыл-тастың «Лесостепка 75» деп бедик продуктулууг сорту айтыры чугула. 1951 чылда Украинага «Лесостепка 75» деп сорттун дүжүдү бир гектардан өске культураларга бодаарга 8—10 центнер хөй болган. Өске-даа көдээ ажил-агый культураларынын талазы-биле бо шыкш хөй чижектерин көргүзүп болуп турган. Бедик болгаш турушту дүжүттүрү, тараа чыылдазынын чыл бүрүдеги өзүлдезин магалдылап турар райончуткан база перспективалыг эки сорттарын тарылгаларын бүгү хемчег-биле калбартырының чугулазынын дугайын үстүндө көргүскен чижектер херечилеп турар.

Бо херекке улус чоңун селекциязы улуг салышкыны кириген. Чер-чериниң сорттарынын болу бүткен болгаш кылымал экижилдикти шилдинден үр үедө чорутканынын түнелинде олар кончуг үнелиг биологту болгаш ажил-агый шынарыг апарган. Элзэн улуг баштыг эки үнүштерин шилдинден чорудуп, улуг буттуг үрезинерин тарыларына шилип ап тургаш база өске-даа аргалар-биле улустун селекциязы ол үнелиг шынарларын быжыкалаан, чер-чериниң үнелиг сорттарын тургускан. Күзүн чапты тарыры кызыл-тастың эрте бурунгу — «Крымка», «Сандомирка», «Борочиска», «Кызыл-Бидай», «Суржак», «Долис-Пури» деп сорттары; псковтун узун хендири, чурт клеверлери болгаш яныз-бүрү культураларын өске-даа хөй-хөй сортулары болза, бистин чурттун алдын фондузу болуп турар.

Шаанда даштыкыже үндүрген орустун чурт кызыл-тасты ол черде тарылгаларга, ылангыя АКШ-ка калбаа-биле неперезин. АКШ-та күзүн тарыры кызыл-тастың тарыл-

га шөлүндү чартын «Крымка» деп сорт-биле болгаш оон өстүрүп үндүрген сорттар-биле тарып турар.

Күзүн тарыры кызыл-тастың райончуткан 147 сорттарындан 60 сорттар болза, чер-чериниң база 38 сорттар олардан өстүрүп үндүрген селекция сорттар болуп турар. Чазын тарыры кызыл-тастың 129 сорттарындан—42 сорттар чер-чериниң база 48 сорттар олардан өстүрүп үндүрген селекция сорттар болуп турар.

Совет селекционерлер болза, сорттарын яныз-бүрү аргалар-биле өстүрүп үндүрер ажилды чорудуп турар, ындыг болза-даа, тараа культураларынын сорттарынын хөй кезин тус-тус болгаш массалыг шилдиндерин аргазы-биле колаудуңда чер-чериниң сорттарында тургускан. Үнүш аймаа кажан-даа өстүрүлгө чок хөвээр турбазын, тус-тус үнүштерин үрө-салгалы даштыкы байдустун салдыры-биле ызыгуур салгаар өскерликши-биле хамаарышканын миичуриничи агробиология өрөөдип турар. «Гостианум 237» деп сорттан күзүн тарыры кызыл-тастың «Степная 135» деп сугатлыг сорттун, «Лютесценс БГ—20» деп сорттан—«Алабаская» деп сорттун, «Ферругинум 622» деп сорттан—«Краснодарка» деп сорту болгаш өске-даа сорттарын өстүрүп үндүргө.

Хайнакташкынын методу-биле хөй саныг сорттарын тургускан. Оон түнелинде тургустунган сорттар болза, быжык турушту, агаар бойдушту байдалыга таарымчалыг болуп турар. Совет селекционерлер хайнакташтырылганын методу-биле күзүн тарыры кызыл-тастың талазы-биле «Одесская 3», «Новоукраинка 83» деп чазын тарыры кызыл-тастың талазы-биле «Мильтурум 353», «Московка», «Альбидум 43» деп үнелиг сорттарын болгаш өске-даа сорттарын тургусканнар.

Совет селекционерлер буттарынын сорттарын экижилдер дээш үргүлчү ажилдап турар. Чижээ, Харьковтун жүрселекция станциязы дайын сөөлүндөгү үедө «Харьковская 194» деп бодунуң көктараа сортуң дүң-жүттү шынары элзэн бедиктен. 1940 чылга чедир ол сорт болза, өске сорттарын мурунуга бодунуң элзэн артык күштүг чоруктарын илеретпей турган. Станция болза, эң арыг үрезинерин өстүрүп доруктарынын чорудулганына бедик агротехниктиг участкарга эки, бедик продуктулууг үнүштерин шилдинден болгаш хостуу-биле үрө-төлдери-нинин үезинде сорттар аразынын хайнакташтырылгаларын чорудуп тургаш сорттарын уксаалыг шынарларын неперезинин миичуриничи методтарын калбаа-биле ажилдаан. «Харьковская 194» деп көктараанын продуктулуу чылында бедик турар болгаш ол болза, чүгле УССР-нин колхозтарыне болгаш совхозтарыне эвес, харын оон ырак Курск, Орёл, Брянск областтарже чедишкынын неперезин турар. Кыска болгаш кандаашкына туруштуг ол сорт 22 областтарда райончутунган.

Үрезинериниң уксаалыг шынарларын экижилдер талазы-биле чүгле селекция станциялары, арыг үрезин ажилынын ажил-агыйлары болгаш райондарын ажил-агыйлары эвес, харын колхозтар база ажилдап турар. Тарылгага эки калдык үрезини өстүрүп доруктарына үрезин участкаларына ажилдап турар агротехника улуг уjur-дузалыг болуп турар. Хөрсүннерин сайырадыры болгаш оларга чечишчилгө төгери, үрезин участкаларында тарылгаларны ажаары бедик агротехниктиг денелге чорутунар ужурау. Үрезин участкаларына бедик дүжүттү алырына чугула бүгү хемчеглерин ботландыраы чугула.

Райончуткан сорттарын бедик шынарлыг үрезинерин дүрген көвүдери, оларны бүдүрүлгеге калбаа-биле неперезин чорук 1951—1955 чылдарда ССРЭ-нин хөгжүлдезиниң беш дугаар беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездининиң директиваларынын төлөвиле-биле көрдүнгө тараанын дүжүттүүн улам ынай бедидерин болгаш көдээ ажил-агый культураларын нити чыылдарынын өзүлдезин хандыраар.

М. ПРУЦКОВА,
көдээ ажил-агый эртемнеринин кандидаты.

КОЛХОЗ ТУДУУ Суур өзүп турар

Чөөн-Хемчик районун Хөндөргей сумузунда «Кызыл тараачын» колхоз (даргазы эш Мамбетов, партия эге организациязынын секретари эш Агабаан-Шырап) бо чылдын тудуг планын чедишкынин күүседип турар. Колхозтун тудуг бригадасында 36 эр, 40 хөвээр колхозчулар 10 тергелиг, 13 аъттар-биле ажилдап турар.

Колхоз бо чылын план өзүгээр чуртталганын 10 бажынарын, 5 мал кажжааларын, куш фермазынын 1 бажынын, уруглар яслизин, чунар-бажынын, дарганнаар болгаш бызыннар 2 өрөөл бажынын тудуп алып ужурау, а ам херек кырында чуртталганың 8 бажынарын, 2 мал кажжааларын, уруглар яслизин, чунар-бажынын, куш фермазынын бажынын дарганнаар болгаш бызыннар бажынын тудуп доозуп алган.

Оон ангыда 1951 чылда буттунмай барган чуртталганың 3 бажынарын база тудуп алган. Чуртталганың 6 бажынарын өскөртөн көжүрүп ачкелгеш туткан, 20 чуртталга бажынарынын кырын кырылаштырып, нити септелгезин кылып дооскан. Тудуг бригадасы 12 муң саманың, 40 муң тууйбуну база кылып белектзэн.

Тудуг бригадасында ажил нормазын хүн-бүрүдө ажып күүседип турар мураңкчылар дыка хөй. Ылангыя бызынчылар О. Шырап, М. Чүлдүм, Х. Бады-Серең, М. Түмен, К. Дыпак; ыш диликчилери: Д. Сюрюн-оол, М. Байыр-оол, М. Шкорав, Эдер-оол; саман болгаш тууйбу кылып турарлар М. Сендажы, С. Сурунмаа, Д. Эрзин, С. Дөрбөкчи, Шимик олар хүн-бүрүдө ажил нормазын 100—200 хуу күүседип, мураңкчылар болуп илереп турарлар.

Колхозчу тудугчуларын ортузунга бөсөдаларын, солун номчулгаларын, лекцияларын партия эге организациязынын тудуг бригадасында быжыглаан агитаторлары болгаш райончуткан партия, совет организациязыларынын удуртуучулары чорудуп турар. Хана солун болгаш агитхуудустар өй-өйдө үнүп турар.

Ам тудуг бригадасы тудуг планын партиянын XIX съездининиң ажытынар хуңуге күш-ажылыг белек кылдыр октябрь 1-де доозар дээш ажилдап турарлар.

С. ПОПАЙ-ООЛ.

Колхоз тудуунда чедишкын

Өвүр районун Саглыда «Кызыл туң» колхоз (партия эге организациязынын секретари Бузур-оол, колхоз баштаар чериниң даргазы Очур) тудуг ажилыне улуг кичээңгөй салып, ол ажилче хөй күштү органи-ластанынын ачызында колхозтун тудуг планында көрдүнгө 11 чуртталга бажынары ажилдап дужазы-тынган. Оон ангыда тараа урар складтын, аът кажжаазынын тудушу куну доозулган.

Колхозтун тудуг ажилында колхозчу хөвээрженер иленкейли-биле кирип турар. Эң ылангыяда Куулар Шары колхозчу тудугун чазаныкчызы болуп, харын ажилдарын күүседип турар. Ол шыкш Доржу хүлзэңген ажилдын эки шынарлыг кылдыр кылып турар. Олар хүн нормазын 130 хуу чедир күүседип, тудугтун мураңкчыларына санаттырып турарлар.

А. ХЕРТЕК.

Тудуг ажылы багай

Таңды районда «Победа» көдээ ажил-агый артелиниң тудуг планы күүсетимей турар. Артель бо чылын чуртталганың 20 тудугларын тудар планын тургаш чүгле 6 бажы туткан. Ол бажынарын ыш материалдарынын шынары багай.

Тудуг бригаданың тырттар күжү чедишпес. Бригадада 18 кижилер деп санадып турза-даа, херек кырында 10 кижилер ажилдап турар.

Артель баштаар чери (даргазы эш Төмүр-оол) тудуг бригаданын ажилын боттуг удуртпай турар. Оон хараазы-биле колхоз школазы бо өрөөдилге чылына чепсээ белекелдиг ужурашкан.

Тудуда ажилдап турар колхозчуларда күш-ажылдың сагылачурумун чөрчүп үрээр болгаш хүн нормазын күүсетпес чоруктар бар. Чижээ, тудугчулар Калбак-Баштың, Дылбаа олар хүн нормазын 50 хуу безин чедир күүсетпейн турар.

Ө. ОПЕН.

Колхозту бүгү тала-биле быжыглаар

Улуг-Хем районда Калинин аттыг колхоз ажил-агый, мал болгаш күш талазы-биле районда улуг колхозтарын бирээзи болур. Колхоз 112 өрөгеден тургустунган болгаш 218 күш-ажыл кылып шыдаар кижилги. Ынчалза-даа, колхозту организас, ажил-агый талазы-биле эки удуртуп баштавын турарында колхоз рай-онда хожундай ажилдыг болуп турар.

Колхоз баштаар чер болгаш онда партия организациязынын талазында колхозчуларын күш-ажылче организаптап шыдавын турар. Оон ужурунда артель Уставын чөрчүп үрээр чоруктар эвээш эвес. Чүл дизе, бо чылын колхозтун күш-ажыл кылып шыдаар кижилери 46 хуу-ду трудодептерин минимумун чедир күүсетпезн. Оон иштинде 16 колхозчулар колхоз бүдүрүлгезинин ажилдарына шуут киришпезн болгаш чыгыс-даа трудодеп ажилдап албаан. Колхоз баштаар чериниң кежигүнү коммунист Күскедей, коммунист Удүмбаара, колхозчулар Байыр-оол, Норбужук, Дензинмаа, Серенмаа болгаш өскөлөр-даа колхоз бүдүрүлгезинин ажилына киришкен туржук, боттарынын кара-туразы-биле хуу олча-ажык түрүп чер быдарып чорутканнар.

Ол шыкш колхоз бүдүрүлгезинде ажилдап турар колхозчуларын таарыштыр тургуспас, баштаар чериниң шиттири чокка өске ажилдарже чорудар чүддер бар. Чижээ, 6 кижини школада, 2 кижини садыг ажилында тургузуп каан турар.

Бо чылдын тудуг планы күүсетимезн. Чүгле чуртталганың 2 бажынын, ясли бажынын, 40 баш иек кирер кажжаа туттулган болуп турар. А херек кырында иек кажжаазынын шынары тергини багай. Үш чыл бурунгаар тудуп келген аът кажжазы болгаш школа тудуглары ам доостурдан туржук, харын ыш материалдары будалып, оттулуп турар апарган. Колхозчу суурну улам сайырадыр.

Столовая ажылын экижилдер

Эрзин районун төвү Сарыг-Булу суурда районун столоваязы ажилдап турар. Столовая кончуг таарымчалыг туттулган 2 улуг өрөөлдөргө: бирээни кухня, а база бирээни чеменилге залы. Ол столовая моон мурунда чүгээр эки ажилдыг деп санадып турган. Ам сөөлгү үедө ук столоваянын ажилында четпестер дыка көвүдзөн. Чүл дээрже, столоваяда белектеп кылып турар чемениң шынары чамдык үе-лерде столоваянын чеменикчилерге берип турар чөмү соок болур таварылгалар эвээш эвес. Далгандык чүл бурунун эки шынарлыг чеменин кылып белектевейн турар.

Столованың менюзунда эът чок суг муң, компот, шайдан өске чеменирин аттары шуут көзүлбестезн. Өске яныз-бүрүнүн чеменин кылып белектевейн турар. Эң ылангыя районун ол столоваязында чемениң чеменикчилер «эът болза» деп күзеп чугаалажып олураы хаая эвес дынналыр. Чокта чаз бир мындыг таварылга болган. Ол хүн райончуткан садыгларына эът салдып хүнээш. А райончуткан чыгыс-ла столоваязында эът чок. Ол столоваяга дүштеки чөм үезинде чеменикчилер чеменини орда райончуткан садыг килдининде Трахин кирип келген. Чеменикчилерин мурундан райончуткан килдинин бухгалтери Саыгбан Трахинден мынча деп айтырган: —Эш Трахин, столоваяда мынчага чедир чүгө эът чок чорудат?

Трахин тургаш: —Райончуткан өлүрер малы хөй, ынаар чедер кижилер болгаш олче мунар аът чок-тур. Малды экээр-да болза, ону согар кижилер тыылбастыр—деп хостуу-биле харылады. Ынчалп турунда, райончуткан бир

чаагайжылдар талазы-биле тудуг бригаданын бригадириниң Коңгар кончуг багай ажилдап турар. Колхоз суурунда туттулган бажынарын чүгле бежи кырышталы, а печкалыг болгаш кладовкалыг чыгыс-даа бажы чок.

Көдээ ажил-агыйнын чепсек-херекселерин карак огу дег камгалаар, оларны эмге-секселеп хайгаараар чорук кончуг багай. Часки, күскү ажилдар эрткен соонда анаа ажилдап турган чепсектер ол-ла черлеринге чыткылап каар чоруктар бар.

Нитиниң малын өстүрериниң талазы-биле хемчег база сула чоруту-нуп турар. Бо чылдын 3 муң ажыг баш малды одар-белчир болгаш сугта талазы-биле эки хандырбайн болуп чайлаткан. Оон хараазы-биле ол малдарын денгилдези кошкак. Малды чөп үзүп таарыштырбаанын хөй кижилерин малга тургус-каш, трудодептерин шын эвес чарыг-дап турар. Мал ажилына ээ-харазысалга чок кижилерин кирип турарында когаралдыг чүдүлдер турар. Чылгычулар Дамдын-оол 3 кулууну, Куу-оол 2 кулууну, Нур-зат 1 кулууну бөрүгө чидирткенер.

Колхозчуларын аразында колхозка өрөлгө кижилер хөй. Колхоз даргазы турган Оолак 3600 рубль, 1 кулун, бригадир Сиредар 7 муң рубль, Шырап 1800 рубль, Ириксин 3 чылгы мал, партия организациязынын секретари Лопсан 800 килограмм кызылтас, 1 тонна чингетараа, 500 килограмм картофель өрөлгө болгаш мынчага чедир үе санашпааннар.

Артелиниң организас, ажил-агый, талазы-биле шак мындыг сандааргай байдалды турда артель баштаар черинде болгаш партия организациязынын ол четпестер-биле эптежип турары канчап-лаа шын эвес. Колхозту организас, ажил-агый талазы-биле быжыглаар дээш ажилдаары чугула.

В. БЫШТАК-ООЛ.

ажылычы Нам-оол кирип келгеш: —Бисте мунар мал хөй-ле болгай. Мен барып эжелгеш, столоваяга дөгериң берейн—деп чугаалады. Оон соонда эш Трахин столоваядан үндүр баскач чорупкан. Ол шыкш столоваянын кассиринде ажилдап турар Петровада өң-тала тырттар, чеменикчилерини куду көөр база бодунуң ажилдар сагыш барындаалаа, чеменикчилер касса даштында манат турда, боду куньяда олурчунан чайдыг чеменил олурап дээш өске-даа четпес чоруктары оон хөйну көрүп болур.

Столованың арыг-шевери тергини багай. Стодлар кырын чамдык үе-лерде аштавын баар чүдүлдер бар. Столоваяда хомудал дептерини моон мурунда үе-лерде азып каан турган болза, ам кассада чапты чылдып турар. Кажан чамдык хереглекчилер айтырарга берейн баар ийикпе, азы столоваянын директорунда дээр.

Столовая эргелечтир эш Аксенев кажан-даа оон иштинге турбас. Столоваяда шак ындыг четпестер бар турда, эш Аксенев ол чоруктары хайгаарап, хемчег алып туржук, чүгле улустун караандан ойлалсаарына өйлөшкен. Ол чүгле поварга чөм үндүрүп берип турар үеде куньяда көстүп келир. Эш Аксеневтин чеменикчилерден чедер, четпес чүдүлдерини соугурап айтырып, оон бар-чогуун чылдаганын чеменикчилерге чугаалап турганын ким-даа мынчага дыннаваан. Райончуткан ол столоваязынын ажилында четпестерин дарый уузкаш, аш-чеменин шынарын бедидип, ажилын экижилдер хемчегин алза чогуур.

Д. ДАРДАШ,
К. ТЕНГЕЙ-ООЛ.

Ясли ажилыне кичээңгей салыр

Өвүр районун Дус-Даг сумузунда «Торгалыг» колхозта тургускан уруглар ясли бар.

Ол яслиниң арыг-шевериниң талазы кончуг четпес, уругларын хөй болгаш яслиниң ишти-дашты хирлиг, бо дугайында яслиниң эргелек чизи болгаш ажаакчылары четпес ажилдап турар.

Уругларын ижер-чиңир аш-чемениң шынары куду денелде турар болгаш уругларын культурууг аажы-чанга өрөөдил кижилеринин талазы-биле ажил чорувайн ту-

раар, онда уруглар ойнаар херекселдер мырыяй чок болуп турар.

Яслиниң ажилын экижилдер талазы-биле колхоз баштаар черинден болгаш онда партия организациязында кандыг-даа хемчегин албай турары четпес.

Ынчангаш яслиниң ажилын кыска хуусаа иштинде экижилдерин колхоз баштаар чери болгаш партия организациязы дарый хемчег алыры чугула.

С. ТАНОВ.

Колхозтун чылгы малы өзүп турар

Чөөн-Хемчик районун Чыргакыда «Коммунизмче орук» көдээ ажил-агый артелиниң чылгы малынын баш саны дыка өзүп турар. Чүл дизе, чыл планында чылгы малдын нити саны 450 чедирер дээр болза, ам 570 баш четкен ийикпе

азы 126,6 хуу күүсетинген. Бо чылын 104 бедер төрзөн. Оларнын кун-лунарын бүрүн өстүрүп турар. Колхозта бүдүрүлгө уксаалыг 4 аксыр бар болгаш бүгү тө

